

Andreja Keber
OŠ Prežihovega Voranca
Ravne na Koroškem

Pouk, ki navduši

Poti do znanja velike tiskane abecede v prvem razredu

Povzetek: Iskanje glasov v besedah in pisanje velikih tiskanih črk nam daje neskončne možnosti iskanja poti do cilja. Do tam, ko male glavice začnejo svoja mnenja, opažanja, misli, izražati ne le s kretnjami, z risbo in govorom, ampak tudi s pisano besedo. S tem so še korak bliže nam, ki to že dolga leta samo-umevno počnemo, in se nam zdi, da znamo to že od nekdaj. Čeprav so bile poti, kako smo do tega prišli. navzven iste, so bile vsaka zase zagotovo nekaj posebnega. Članek predstavlja pot, ki že sama ponuja diferencirano in individualizirano delo, ki si ga ali se ga lahko otroku izredno hitro in sproti prilagodi. Opisana je pot. Cilj moramo, tako kot v življenju tudi pri pisanju otrokom dovoliti, da najdejo sami.

Ključne besede: 1. razred, glasovi, velika tiskana abeceda. **Abstract:** Identifying sounds in words and writing block capital letters gives us endless opportunities of reaching our goal: the point when little heads begin to express their opinions, observations and thoughts not only through gestures, but also in written words. This makes them one step closer to us, who take the ability to write for granted and feel like we have always had it. Even though pupils' paths of achieving literacy seem the same, each individual story is something special. This article presents a path that in itself offers differentiated and individualised work that can be quickly and easily adapted to each pupil. What is described is the path – the finish line, in this case writing, must be reached by the children themselves. **Keywords:** 1st grade, sounds, block capital letters

Uvod

Prenovljen učni načrt. Panika. Hitenje. Tarnanje. Preden mi je uspelo dojeti, čemu takšna ihta, smo z učiteljicami, ki naj bi v jeseni (š. l. 2011/2012) poučevale v 1. razredih koroških šol, že sedele na seminarju na OŠ na Muti.

Pozorno poslušanje, zapisovanje novosti ... Za sprotno komentiranje skoraj ni bilo časa, saj smo morali novosti, ko so bile predvidene za vse predmete, predelati v enem dnevu. Prihodnjič nam dajte, prosim, malo več časa. Vsaj toliko, da bomo vmes lahko dihali.

Slišano se mi kljub tarnanju sploh ni zdelo zanič. Ravno nasprotno. V devetletki se mi je 1. razred zdel namreč rahla izguba motivacije. Veliko otrok je prišlo v šolo izredno motiviranih za spoznavanje in pisanje črk, branje, pa so morali na to srečo počakati do drugega razreda.

Takoj sem zagrizla. Vse ideje, ki jih po prejšnjem učnem načrtu ni bilo mogoče uresničiti, bodo zdaj prišle kot naročene. Že med počitnicami sem

pripravila veliko tiskano stavnico, ki bo sovpadala z glasovi, ki jih tokrat želim obravnavati počasi in dosledno. Okvirni razpored ur. potrebnih za obravnavo glasov in za pisanje, ter njihov časovni okvir. V timu učiteljic 1. razreda smo se odločile, da bomo, če bo skupina prvošolcev »ustrezna«, seveda, v 1. razredu obravnavale glasove, pisale veliko tiskano abecedo ter krajše besede in povedi. V septembru smo si učiteljice vzele nekaj časa za spoznavanje z lahkotnejšimi temami. Med tem smo opravile diagnozo (ugotavljanje predznanja pismenosti učencev).

S testom smo preverili predpisalne spretnosti učencev. Rezultati so bili dobri. Čeprav jih je večina poznala le kakšno črko (predvsem tiste, ki so jih imeli v imenih), so le trije otroci poznali vse črke abecede in kaj malega – v glavnem kratke besede – brali. Kakšno besedo (mama, ata, svoje ime ...) je znalo zapisati sedem učencev od dvaindvajsetih.

Motivacija za učenje glasov, branja in pisanj pa je bila odlična.

Knjigica od A do Ž

Slika 1: knjigice OD A DO Ž – v njih so bili spravljeni listki, ki so nam pomagali usvajati glasove

Glasovi

Začeli smo postopno. Čas od oktobra do sredine januarja smo namenili temeljiti obravnavi glasov. Odločili smo se za dva na teden. Sledili smo abecedi lepo po vrsti: od A do Ž. Obravnavo glasov smo vključili v obravnavo snovi prvega in zadnjega glasu, zlogov, rim, iskanja enakih črk..., ki jih ima učbenik ABC1 – poslušamo, govorimo, pišemo, beremo, založbe IZOLIT kakovostno pripravljene in se nam je vse lepo vključevalo v učno snov.

Ko sem razmišljala, kako motivirati otroke za delo doma, se mi je porodila ideja o učnih lističih z domačimi nalogami. Ti so se pozneje izkazali kot zadetek v polno. K vsakemu učnemu lističu smo v šoli prebrali zgodbico iz abecede, ki smo jo našli v knjigi Majde Koren: TA KNJIGA NE GRIZE. Vsaka zgodbica ima veliko besed na izbrano črko. Tako smo že kar v šoli našli veliko besed, in je bila domača naloga mala malica. Vsako zgodbico sem podkrepila z ilustracijo ogromne črke iz knjige Slavice Remškar: ZGODBE O ČRKAH, avtor zabavnih ilustracij je Marjan Manček. Tako smo se ob obravnavi glasov tudi nasmejali in si jih še bolj vtisnili v spomin.

Vsak učni listič je vseboval dva dela:

- v prvem delu so imeli otroci v zgornjem levem kotu zapisano veliko tiskano črko, v prazen

prostor poleg pa so otroci narisali predmete ali prilepili sličice, ki se začnejo na dani glas (črko).

- v drugem delu pa so imeli zapisane besede, v katerih je bila dana črka na začetku, na sredini ali na koncu besed, sami pa so morali te črke poiskati in obkrožiti.

Slika 2: Črka B – list z domačo nalogo rešen čisto »osnovno«.

Slika 3: Črka M – tisti, ki mu risanje ni bilo najbolj všeč, je prilepil sličice.

Slika 4: Črka O – rešen je tudi spodnji del lista, že znamo brati in razumemo, kaj piše.

Slika 5: Črka H – rešen je tudi spodnji del lista, že znamo brati in razumemo, kaj piše.

Dan po domači nalogi, takoj zjutraj, smo dosledno namenili »branju« domače naloge: kar so narisali ali prilepili, so »prebrali«, povedali na glas, da smo vsi slišali, ali je prvi glas pravi. Zelo hitro so vsi otroci pokazali željo po »branju«, saj so narisano znali vsi povedati. Čeprav so otroci pravzaprav samo povedali, kaj

so narisali, se jim je to, da so brali, zdelo zelo mogočno. Kar sami so zjutraj vzorno pripravili listke na mizo in želeli vsi prebrati vse. Ob tem pa so ugotavljali, ali je kdo našel besedo, ki je še nismo slišali, kdo se je kakšne besede spomnil edini ... Že po nekaj nalogah je tiste najradovednejše in najbolj željne pisanja prevzela želja po pisanju – poleg tega, da so narisali, so še zapisali besedo. Tu se je pokazala individualizacija in diferenciacija kar sama po sebi, saj je vsak otrok prilagodil delo sebi. To je bilo kot klobčič, kmalu so vsi, ki so zmogli, vsaj poleg kakšne preproste reči napisali kakšno besedo. Še naprej pa smo vsi zjutraj »brali«. In nikogar ni motilo, če je nekdo v razredu »bral« sličico, drugi pa je bral besedo, nekateri pa so si pri branju napisanega pomagali s sličico. Prišla je sredina januarja. Glasov je zmanjkalo. Abeceda na steni, ki je nastajala sproti, je bila dokončana. Črke so stale v vrsti od prve do zadnje, ponavljali smo jih, tako da tudi znanje abecede ni bil kakšen večji podvig, saj smo jo sproti ponavljali, zato smo jo takrat dobro znali.

Vse liste smo sproti speli vsak v svojo knjižico od A do Ž, saj smo se pozneje, ko smo vsi znali že pisati in zares brati, napisano še vrnili.

ČRKE – BESEDE – POVEDI

Zadnji teden januarja smo se lotili zapisa črk. Tu nismo šli po abecedi, ampak po sklopih, tako da smo lahko že hitro zapisali besede, ki kaj pomenijo. Tudi pri zapisu novih črk smo se odločili, da bodo nove stvari prišle na vrsto dvakrat na teden. Začeli smo s slikovno stavnico. V zvezek na prvo stran smo prilepili prazno in prvo uro s pomočjo šolskih stavnic za otroke iskali in preslikovali črke, ki pridejo zapisane poleg sličic.

Slika 6: Začetki s pomočjo slikovne stavnice.

Slika 7: Slikovna stavnica.

Pri začetni obravnavi nam je zelo pomagala tudi zgodbica ABECEDNO DREVO, kjer na listkih zrastejo črke, ki jih veter razpiha, nato pa jih hrošč in gosenica sestavita v besede in povedi.

Slika 8: Dežela črk je nastajala ob pomoči zgodbe ABECEDNO DREVO.

Slika 9: Z drevesa je veter utrgal listke.

Slika 10: Žužek jih je povezal v besede.

Slika 11: Gosenica je iz besed sestavljala povedi.

Slika 12

Nato smo začeli pisati zares. Delo je teklo gladko. Na moje veliko veselje so vse ure obravnave glasov in »branje« domačih nalog privedle do tega, da so otroci tudi brez stenske stavnice vedeli, kakšna je posamezna črka. Še posebej sem bila presenečena pri treh učencih, pri katerih je najprej kazalo, da bodo njihove bralno-zapisoval-

ne težave velike. Da si bodo črke težko zapomnili. Vsi so šli z nami v korak, le da so potrebovali malo več spodbude in časa ter nekaj več potrpežljivosti doma, ko so pisali domače naloge. Vsi smo hitro usvojili pravilen zapis črk in sestavljanje besed iz njih. Zelo hitro so se vsemu temu pridružile še kratke povedi. Branje je šlo otrokom izvrstno od rok, tako da so izredno hitro lahko vsi sledili skupnemu branju enakega besedila. Ker smo skupaj »brali«¹ že sličice, so zdaj radi brali tudi domačo nalogo iz besed. Nihče se glasnega branja ni bal. Prav tako je bil rezultat sistematične in dosledne obravnave glasov in črk tak, da so vsi učenci, brez izjeme, le s časovnimi prilagoditvami že v maju znali brez napake prepisati npr. šest besed in tri povedi, in večina brez napak, le nekateri z manjšimi napakami slediti kratkemu nareku.

Branje z razumevanjem smo vadili sproti: najprej so zapisano besedo narisali ali narisane pripisali besedo, nato smo prešli na krajše povedi in otroci so zapisano risali. Tri četrtine otrok je ob koncu leta razumelo tudi daljše besedilo, zapisano s krajšimi povedmi. Brali smo tudi zelo veliko slikopisov.

Prav tako smo se pri urah vračali na naše knjižice od A do Ž. Uporabili smo jih za dodatno delo, ki je bilo prilagojeno vsakemu učencu posebej, saj ga je opravil toliko, kolikor je zmogel. V njih so bile v drugem delu lista napisane besede. Zdaj so jih otroci brali in k vsaki narisali risbo, ki je slikovno razložila njen pomen. Tisti spretnejši pa so iz besed tvorili povedi ali celo zgodbe. Vse to so vsem ali drug drugemu tudi brali. Vsi smo zares uživali, saj je vsak z lahkoto opravil to, kar je zmogel. Zdaj znajo vsi brati in pisati z velikimi tiskanimi črkami. Rezultat velike želje po branju pa je bil, da so vsi zelo hitro opravili bralno značko in da je dvanajst učencev med šolskim letom veliko

dodatno bralo – najprej seveda ob pomoči staršev, nato sami.

Dodatno branje so skupaj s starši zapisali na listič (naslov knjige, avtorja). Te lističe smo zbirali v pisanih kuvertah v posebni škatli, namenjeni samo dodatnemu branju. Pri nekaterih učencih se je prebrano število knjig približalo številu šolskih dni pouka. Starši, otroci in šola smo tu sodelovali in bili na koncu zelo zadovoljni. To pa je znak, da lahko starši in otroci kljub hitremu tempu vsakdana, ob ustrezni spodbudi najdejo dovolj časa drug za drugega, saj pri dodatnem branju, vsaj do marca, otroci tega brez pomoči ne bi zmogli.

Zato gre velika zahvala tudi staršem, da so svoj čas vlagali tja, kjer so obrestni neprecenljive. Vsi skupaj smo namreč upoštevali to, da otrok ni posoda, ki jo je treba natrpati z znanjem, ampak bakla, ki jo je treba prižgati. Pokazati jim je treba pot, cilj naj najdejo sami. Če je pot prava, bo cilj pričakovan in zelen in otroci ponosni ter srečni, ko ga dosežejo. Naučiti se brati in pisati je eden izmed mnogih ciljev, ki pa je v življenju vsakega šolarja izredno pomemben. In sreča na obrazih otrok, ko ga dosežejo, je za starše in učitelje neprecenljiva.

Naj še poudarim, da nismo uporabljali nobenega gradiva, napisanega na računalnik. Vse je bilo napisano na roko, tako kot morajo pisati sami, lepo in natančno. Tako so otroci posnemali moj zapis črk in rezultat tega je bil – izredno lepi zvezki, ki jih nihče ne bi pripisal tako majhnim vedoželjnjem. ■

Literatura in viri:

1. Majda Koren: Ta knjiga ne grize, OKA, 1997
2. Slavica Remškar: Dežela črk, MK, Ljubljana 1994
3. BERILO za 2. razred osnovne šole, Na mavrico po pravljico, zgodba – Leo Lionni: Abecedno drevo, Založba Izolit, 2000